

Lokakuun 1973 sota

Israelin ja Egyptin asevoimat olivat olleet vuodesta 1967 toisiaan vastassa Suezin kanavalla. Myös Syyrian rajalla Golanin kukkuloiden alueella Israel miehitti arabimaata. Armeijoiden välissä kulkenutta aselepolinjaa valvoivat YK:n tarkkailijat, mutta heillä ei ollut voimia, jotka olisivat kyenneet estämään taistelujen puhkeamista. Kahakoita käytiinkin ajoittain erityisesti Suezin alueella, missä egyptiläiset pommittivat Israelin asemia "kulutus sodassa" vuosina 1969 - 1970. Israel vastasi tuleen ja teki ajoittain hyökkäyksiä Egyptin puolelle.

Syksystä 1970 Suezilla vallitsi aselepo, mutta asevoimien valmius pysyi korkealla tasolla. Sekä Yhdysvallat että Neuvostoliitto tukivat suojattejaan runsailla asetoimituksilla. Neuvostoliitto oli lähettänyt Egyptiin myös sotilas- ja siviilineuvonantajia, joiden määrä kohosi kesällä 1972 jo 15 000:een. Silloin Egypti äkkiä karkotti nuo neuvonantajat ja etsi kosketusta Yhdysvaltoihin. Kun se ei onnistunut, Egyptin presidentti Anwar Sadat määräsi aloitettaviksi laajat mutta hyvin salatut hyökkäysvalmistelut. Neuvostoliitto varoitti tuloksetta Egyptiä ryhtymästä sotaan.

Egyptin ja Syyrian yhtäaikainen hyökkäys alkoi 6.10.1973. Taitavilla harhautuksilla liittolaiset onnistuivat pääsemään yllätykseen ja Suezilla myös merkittävään alkumenestykseen. Israelin armeijan ensimmäiset vastahyökkäykset Siinailla epäonnistuivat, mutta myöskään egyptiläisillä ei ollut voimia eikä edes suunnitelmia jatkaa etenemistä kanavan tuntumasta niemimaan läpi kohti Israelia.

Golanin alueella israelilaiset pystyivät torjumaan syyrialalaisten hyökkäyksen verraten pian ja aloittamaan oman vastahyökkäyksensä, joka muutaman päivän kuluessa työnsi rintaman lähelle Damaskosta. Siinä vaiheessa Neuvostoliitto uhkasi lähettää Syyrialle apujoukkoja, ellei hyökkäystä keskeytetä. Israel lopettikin etenemisensä.

Suezilla Israelin joukot käynnistivät 18. lokakuuta suurhyökkäyksen, joka pian saattoi Egyptin armeijat tuhon partaalle. Israelilaiset pääsivät kanavan yli, jolloin pääosa Egyptin joukoista jäi saarroksiin.

Neuvostoliitto oli heti sodan alettua ryhtynyt kuljettamaan avustustarvikkeita arabeille, ja Yhdysvallat käynnisti oman ilmasiltansa Israeliin. Israelin hyökättyä Suezin kanavan yli Neuvostoliitto uhkasi puuttua tilanteeseen, jolloin Yhdysvallat puolestaan asetti ydinasevoimansa maailmanlaajuisesti korkeampaan valmiuteen. Kummallekin suurvallalle oli kuitenkin tärkeää saada sota nopeasti loppumaan. Siinä käytettiin apuna YK:ta.

Kun pahasti kärjistynyt kriisi uhkasi jo johtaa suurvaltojen väliseen yhteenottoon, ne pääsivät sopimukseen aselevon periaatteista. Yhdysvallat painosti Israelin suostumaan taistelujen lopettamiseen, mutta se onnistui vasta muutaman päivän viivytyksen jälkeen. Erityisen tärkeää oli tällöin se, että YK sai rauhanturvaajia sotivien osapuolten linjojen väliin. Aselepo Suezin kanavalla alkoi 25. lokakuuta, joskin epäselvä tilanne jatkui.

Sitkeillä neuvotteluilla saatiin aikaan ratkaisu, joka pelasti saarretut egyptiläiset joukot ja tarjosi molemmille osapuolille mahdollisuuden siedettävään aselepoon.

Vaikka sota kesti vain kolmisen viikkoa, se oli tuhoisa. Israel menetti 2300 sotilasta kaatuneina ja 5000 haavoittuneina. Egyptin tappiot olivat 12 000 ja Syyrian noin 3000 sotilasta kaatuneina. Myös materiaalitappiot olivat suuret, sillä esimerkiksi Israelin ilmavoimat menettivät kolmasosan lentokoneistaan.

Sodan tuhoisuus myötävaikutti siihen, että osapuolet alkoivat kypsyä rauhansopimukseen. Yhdysvaltojen toimiessa aktiivisena välittäjänä Egyptin ja Israelin välille saatiin aikaan loitontamissopimus jo tammikuussa 1974. Rauhansopimus syntyi vuonna 1978. Myös Golanilla sovittiin joukkojen loitontamisesta, jota valvoivat YK:n rauhanturvajoukot.

Yhdysvaltojen onnistui lokakuun 1973 sodan jälkitilanteessa vakiinnuttaa asemansa Lähi-idän vallankäyttäjänä, kun taas Neuvostoliiton vaikutusvalta heikkeni. Yhdysvaltojen painostamana syntynyt Egyptin ja Israelin välinen rauhansopimus ei kuitenkaan ulottanut vaikutustaan Libanoniin eikä laajemmin Lähi-idän alueelle.

Lähteinä mm: Ahron Bregman - Jihan El-Tahri, *The Fifty Years War. Israel and the Arabs* (1998), s. 114 - 127; Ahron Bregman, *Israel's Wars* (2002), s. 93 - 144; Jeremy Isaacs - Taylor Downing, *Cold War* (1998), s. 296 - 299; Hannu Juusola, *Israelin historia* (2005), s. 145 - 158; Mehran Kamrava, *The Modern Middle East* (2005), s. 125 - 137; Jarl Kronlund - Juha Valla, *Suomi rauhanturvaajana 1956 - 1990* (1996), s. 72 - 76.